Eduskunta
Lakivaliokunta

Lausunto lakialoitteeseen LA 12/2019 vp

Lakiesitys koulukiusaamisen lisäämisestä rikoslakiin on periaatteessa kannatettava esitys, se on voimakas kannanotto ja signaali siitä, että koulukiusaamista ei sallita. Poliisilaitos tuo kuitenkin esiin sen seikan, että esityksen tunnusmerkistön tekomuodoista jokseenkin kaikki on jo kriminalisoitu omina tekoinaan.

Koulukiusaamista on ennalta estettävä kaikin käytettävissä olevin keinoin ja siihen on puututtava päättäväisesti. On hyvä, jos koulukiusaaja asetetaan vastuuseen teostaan ja hän joutuu tekemään selkoa kiusaamisestaan. On todennäköistä, että jos koulukiusaaminen olisi kirjattuna rikoslakiin rangaistavaksi teoksi, kiusaamisilmiöön saadaan vaikutettua jonkin verran.

Ilmiö ei kuitenkaan poistu säätämällä koulukiusaaminen rikoslakiin rangaistavaksi. Iso osa koulukiusaajista on alle 15 -vuotiaita ja alaikäisen osalta teon rangaistavuus ei tietenkään realisoidu. Silti, jos koulukiusaaminen olisi kirjattu rikoksena rikoslakiin vaarana on, että kaikki koulukiusaamiseen viittaavat tapaukset tulisivat ilmoituksina poliisin tutkittavaksi hyvinkin matalalla kynnyksellä. Poliisille tulisi tutkittavaksi asioita, mitkä voisivat asian luonteen puolesta enemmän kuulua koulun itsensä käsiteltäväksi, lastensuojeluun tai sosiaaliviranomaisille, kuin poliisille.

Valtaosa esitutkintalain mukaista rikoksen selvittämiseksi tehtyä tutkintaa tehtäisiin lähinnä mahdollisen vahingonkorvauksen selvittämiseksi ja itse tapaukset voisivat suuremmalti ohjautua sovitteluun kuin varsinaiseen rikosprosessiin.

Rikosasioiden sovittelu on maksuton palvelu, jossa rikoksesta epäilty ja rikoksen uhri voivat kohdata toisensa puolueettoman sovittelijan välityksellä. Sovittelussa käsitellään uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyritään löytämään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu niiden hyvittämiseksi. Tyypillisesti sovitteluun soveltuvia rikoksia ovat pahoinpitelyt, varkaudet ja vahingonteot, jotka ovat myös tyypillisiä koulukiusaamisen

muotoja. Sovittelussa voidaan käsitellä muitakin rikoksia, jos niiden arvioidaan soveltuvan sovitteluun. Mitä törkeämmästä rikoksesta on kysymys, sitä huonommin se on soviteltavissa.

Päätöksen rikoksen ottamisesta soviteltavaksi tekee paikallinen sovittelutoimisto. Sovittelua koskevan aloitteen voivat tehdä mm. rikoksesta epäilty, uhri, poliisi tai syyttäjä. Jos uhrina on rikoksesta epäillyn läheinen, sovittelualoitteen voi tehdä vain poliisi tai syyttäjä. Varsinaisen sovittelun hoitaa tehtävään koulutuksen saanut vapaaehtoinen sovittelija. Sovittelu on vapaaehtoista ja edellyttää aina sekä uhrin että rikoksesta epäillyn suostumusta. Jos osapuoli myöhemmin peruuttaa suostumuksensa, sovittelu keskeytetään.

Ajatus säätää koulukiusaaminen rangaistavaksi on hyvät ja siihen on ymmärrettävät tarkoitusperät. Mikäli koulukiusaaminen säädetään rangaistavaksi, tulisi samalla tarkkaan arvioida sen vaikutukset poliisin toimintaan. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen käsityksen mukaan tämä vaatisi tutkinta-resurssinen arvioimista ja mahdollisesti lisäämistä poliisilaitoksissa.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksessa on kehitetty vahvasti Ankkuri-toimintamallia. Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, koulutoimesta, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin. Ankkuritoiminnassa tavoitteena on varhainen puuttuminen moniammatillisesti nuoren tilanteeseen. Tarkoituksena on edistää nuoren hyvinvointia ja ennalta ehkäistä rikoksia. Ankkuritoiminnassa nuori kohdataan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Keskeistä on nuoren omien vahvuuksien huomioiminen ja tukeminen. Varhainen puuttuminen estää ja ehkäisee ongelmien kasautumisen ja vaikeutumisen. Ankkuritoiminnassa pyritään löytämään nuorelle tarkoituksenmukainen apu ja tuki.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen näkemyksen mukaan koulukiusaamiseen tulee puuttua päättäväisemmin moniviranomaistoimintana koulu-, lastensuojelu, sosiaali- ja poliisiviranomaisten yhteistyönä. Joko kehittämällä nykyisiä toimintamalleja tai luomalla uusia. Kaakkois-Suomen poliisilaitos näkee tärkeänä, että samalla arvioitaisiin ja kehitettäisiin tiedon luovuttamiseen ja tiedon saamiseen liittyvää lainsäädäntöä viranomaisten kesken niin, ettei se olisi tehokkaan moniviranomaistoiminnan esteenä.

Poliisipäällikkö	Ari Karvonen
Apulaispoliisipäällikkö	Kari Hyyryläinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 31.03.2022 klo 09:33. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.